

Preses relīze

2015.gada 11.augusts,

Eiropas sadarbība attiecībā uz Energoefektivitātes līgumiem

EU-Projekts “EnPC-INTRANS” – Darba vietu radīšana ar energoefektivitātes līgumiem

Kopš 2009.gada, daudzas pasaules attīstītās valstis cīnās, lai radītu un uzturētu darbavietu skaita pieaugumu. Par spīti lēnajai darba tirgus stabilizācijai un ekonomikas atlabšanai, bezdarbs joprojām ir augstā līmenī, it īpaši starp labi izglītotiem jauniem darba meklētājiem. Sastopoties ar pieaugošu saspīlējumu starp paaudzēm un iedzīvotāju dzīves līmeņiem, ko veicinājusi nevienlīdzīgs ienākumu līmenis, politiķi meklē ilgtspējīgus risinājumus, lai mazinātu intelektuālā darbaspēka emigrāciju, nabadzību un sociālo atstumtību, radot pastāvīgas nodarbinātības iespējas.

Energoefektivitātes investīcijas var stimulēt nodarbinātības pieaugumu divos galvenajos veidos, kas var ievērojami veicināt dažādu ilgtspējīgas attīstības aspektu visaptverošu risinājumu, uzsverot, cik svarīga ir sociālā kohēzija mūsu kultūrā. Pirmkārt, energoefektivitātes projektu ieviešana caur uzlabojumiem tehniskajās iekārtās, ēku visaptverošu renovāciju, izpratnes veicināšanu, prasmju attīstības veicināšanu vai caur citiem līdzīgiem pasākumiem, veicina darba vietu radīšanu. Otrkārt, ietaupītās enerģijas izmaksas var izmantot re-investējot tā paša projekta turpmākajai attīstībai vai citām aktivitātēm. Turklāt energoefektivitātes projektu ieviešana iedrošina un nostiprina dažādu produktu un pakalpojumu attīstību (piem., energopārvaldības pakalpojumi, energo audiiti, IT pakalpojumi individuālai enerģijas patēriņa uzskaitēi, enerģijas taupīšanas ierīces, apgaismojuma sistēmas, utt.), ko piedāvā vietējie vai ārvalstu uzņēmumi.

Kaut gan investīcijas energoefektivitātē bieži sastopas ar kritiku – jo nepiedāvājot pievilcīgu investīciju vērtību attiecībā uz risku, lai atlīdzinātu ieguldījumus, vairāku veiktu pētījumu piemēri atspēko šo kritiku. Viens no šādiem pētījumiem, ko veicis Vācu attīstības bankas Izpētes centrs (*Jülich Research Centre for the German KfW Development Bank*), kas parādīja, ka nodarbinot cilvēkus ēku renovācijā, var sasniegt tūlītēju labumu ekonomikai – katrs investētais eiro ēku renovācijā atgriežas četrkārtīgu līdz pieckārtīgi, radot kopumā 340 000 jaunas darba vietas. Saskaņā ar citu pētījumu (*“Renovation Tracks for Europe up to 2050: Building renovation in Europe – what are the choices?”*), ko publicēja *Ecofys* in 2012.gada jūnijā, ēku renovācija ir visrentablākais veids, kā samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, lai vienlaicīgi samazinātu enerģētisko atkarību un atdzīvinātu Eiropas ekonomiku. Konkrēti tika pārbaudīti un attīstīti trīs potenciālie scenāriji nākotnes renovācijām ar *Ecofys* izveidoto Vides Analīzes Modeli (*Ecofys Built Environment Analysis Model (BEAM)*), kas parāda renovācijas ātrumu, energoefektivitātes uzlabošanas apjomu un atjaunojamās enerģijas izmantošanu. Tika secināts, ka ēkas pilnīgas renovācijas ieviešanas scenārijā (mērena ikgadējā pārbūves likme 2,3% ar augstām energoefektivitātes ambīcijām) veicinātu vislielāko enerģijas patēriņa samazinājumu, siltumnīcefekta gāzu samazinājumu un ekonomisko izlaidi (salīdzinot ar vispārēju ēkas renovāciju ar zemu vai augstu atjaunojamo resursu izmantošanu). Visu trīs scenāriju ieviešanas izmaksas tika novērtētas no 8,2 līdz 8,8 triljonu Euro vērtībā, un pilnīga renovācija tika atzīta par visoptimālāko. Tika secināts, ka šī modeļa piemērošana nestu apmēram 80% samazinājumu enerģijas patēriņam telpu apkurei un karstā ūdens sildīšanai, sasniedzot CO₂ emisiju samazinājuma mērķi (93% samazinājums) un, vissvarīgākais, radītu darba vietas labi izglītotiem un spējīgiem darbiniekiem (ap 1,4 milj. papildus darba vietas līdz 2050.gadam, gandrīz 2 reizes vairāk nekā vispārīgās renovācijas modeļa gadījumā), pamatojoties uz pieņēmumu, ka katrs miljons Euro no investīcijām rada vakances 17

pilna laika darbiniekiem 1 gada garumā. Saskaņā ar ES energoefektivitātes pārskatu, energoefektivitātes paaugstināšanas mērķa (40% līdz 2030.gadam) sasniegšana stimulēs ikgadējo ekonomikas pieaugumu 4% apmērā, nodrošinot ap 3,15% palielinājumu nodarbinātībā un samazinot fosilo resursu importu līdz pat 505 miljardiem Eiro katru gadu.

Balstoties uz šiem skaitļiem, nav pārsteidzoši, ka vislielākais šķērslis, kas kavē plašu energoefektivitātes investīciju pieaugumu starp privātajiem investoriem, valsts/pašvaldību iestādēm un pilsoņiem, ir augstās uzsākšanas izmaksas, relatīvi garais atmaksāšanās periods, kreditoru nevēlēšanās atbalstīt šādas aktivitātes. Papildus faktori, kas traucē šāda veida investīciju piesaisti, ir galveno iesaistīto pušu un sabiedrības izpratnes trūkums, pasākumu fokusēšanās uz piedāvājuma pusi, grūtības, kas saistītas ar iepirkumu procedūrām (maksimālie enerģijas ietaupījumi pret minimālajām avansa izmaksām), selektīvs finansējums un politisko iniciatīvu trūkums, nesaistoši mērķi, nemotivējoša investīciju nodokļu politika un stagnējoši grāmatvedības un budžeta noteikumi.

Kaut arī politikas attīstība fokusējas uz Eiropas un nacionālo līmeni, vairums energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas projektu tiek īstenoti reģionālā/vietējā līmenī. Pēc globālās finanšu krīzes valsts/pašvaldību budžeti ir ierobežoti, paļaujas uz ikgadējo deficītu, lai nofinansētu pastāvošās saistības. Tāpēc ir nepieciešams mērķēties uz renovācijas stratēģiju ieviešanu reģionālā/vietējā līmenī, fokusējoties uz vietējo iestāžu kapacitāti un zināšanām, lai ieviestu inovatīvus finansēšanas modeļus šādiem projektiem, paļaujoties uz Energoefektivitātes līgumiem, lai nodrošinātu sākumkapitālu un mazinātu saistītos riskus. Tos var mazināt, piemērojot alternatīvus un inovatīvus finanšu mehānismus, kas spēj minimizēt vai samazināt gan riskus, gan nenoteiktību, kas saistīta ar katrām investīcijām. Inovatīvu Energoefektivitātes līgumu finansēšanas modeļu ieviešana risina daudzus augstāk minētos jautājumus, kas ir nozīmīgs mehānisms, ar ko realizēt pēc iespējas vairāk projektētos enerģijas taupīšanas mērķus.

Provizoriskā analīze, kas tika veikta 9 valstīs, kas iesaistītas EnPC-INTRANS projektā, kā īpaši pievilcīgus izvirzīja 3 atšķirīgus EPC biznesa modeļus, kas atzīti par veiksmīgiem dažādās sociāli ekonomiskās vidēs, veicinot energoefektivitātes investīcijas no vispārīgiem līdz pilnas renovācijas projektiem. Trīs identificētie modeļi pamatā ir standarta EPC modeļa, kas ietilpst minētajā trijniekā, variācija.

Pirmais modelis, kas tika atzīts kā efektīvs – ir vieglais **EPC biznesa modelis** (*EPC light*), ko raksturo ar zemu investīciju apmēru un kas fokusējas uz enerģijas ietaupījumu sasniegšanu tikai caur organizatoriskiem pasākumiem, izvairoties no apjomīga kapitāla ieguldīšanas tehniskajām iekārtām un darbaspēkam. Iesaistītā energoservisa kompānija (ESKO) garantē enerģijas ietaupījumu un uzturēšanas izmaksas tādā pašā veidā kā standarta EPC modelī, bet ar ievērojami mazāku risku un kapitāla nepieciešamību, padarot to par dzīvotspējīgu risinājumu neattīstītos tirgos, kā arī mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kas ir ieinteresēti piedalīties ESKO tirgū, bet kam trūkst uzsākšanas kapitāls, tehniskās zināšanas un pieredze.

Otrais modelis ir **pamata/standarta EPC biznesa modelis** (*EPC basic/standard*), kas kopumā ir nodefinēts kā garantēto ietaupījumu līgums starp ESKO un klientu, kurā var būt dažādi nosacījumi, prasības un atbildība, kā arī ieguvumu sadalījums izvirzīto nosacījumu pārsniegšanas gadījumā. Tāpēc lielākā daļa risku ir uzņēmusies ESKO kompānija, kaut arī ESKO bankrota rezultātā, klients var tikt pakļauts noteiktam riskam.

Trešais kā vairāk izplatītais modelis ir **EPC plus biznesa modelis** (*EPC Plus*), ko raksturo visaptveroši renovācijas pasākumi, ieskaitot pielāgošanas pasākumus, kas vispārīgi pazemina investīciju atmaksāšanos un pagarina investīciju efektīvu atmaksāšanās periodu. Šajā modelī atmaksāšanās periods ir pat 20-25

gadi. Ņemot vērā enerģijas cenu prognožu novirzes un esošo enerģētikas tirgus nepastāvību, ir nepamatoti no investoru puses izvērtēt esošos riskus, kas saistīti ar šādu ilgāku laika periodu korelācijā ar salīdzinoši nelielu atmaksāšanās potenciālu. Tāpēc šāda biznesa modeļa ieviešana ir atkarīga no līdzfinansējuma, arī no ēkas īpašniekiem, privātiem spēlētājiem, pieejamiem fondiem, kas efektīvi sadala riskus un samazina atmaksāšanās laiku, padarot to par dzīvotspējīgu iespēju, ja modelis ir attiecīgi sastrukturizēts.

Šie trīs biznesa modeļi piedāvā pāreju no pamata, vispārējās renovācijas līdz visaptverošai pilnīgai renovācijai, kas piedāvā vērtīgāko - jaunas darba vietas, samazinātas emisijas un labāku dzīves kvalitāti.

EnPC-INTRANS projekta aktivitātes vērstas uz to, lai veicinātu privātā sektora iesaistīšanos energoefektivitātes investīciju piedāvāšanā valsts/pašvaldību ēkās. Tas tiks sasniegts caur liela mēroga kapacitātes stiprināšanas pasākumiem pašvaldību iestāžu un uzņēmumu pārstāvjiem, nostiprinot pamatu veiksmīgu biznesa modeļu attīstībai un privātās publiskās partnerības izveidei katrā partnervalstī.

EnPC-INTRANS projekts tiek īstenots, lai veicinātu darbavietu pieaugumu, sagatavojot augsti investīcijām caur šādām aktivitātēm:

- iesaistīto pušu konsultācijas (250 iesaistītās puses un eksperti no pašvaldībām, valsts sektora, no ESKO, no citām privātām kompānijām, lai iegūtu to atsauksmes par politiku, administratīviem u.c. saistītiem jautājumiem, kā arī apmācību vajadzību izvērtējumu);
- izpratnes paaugstināšana, zināšanu un prasmju uzlabošana attiecībā uz ieviešanu, izplatīšanu un iegūto zināšanu pārnesi vismaz 50 mācekļiem katrā partnera valstī;
- liela mēroga izglītojošā pasākumā (*Road show event*) iesaistot vismaz 1000 vietējās iesaistītās puses;
- Vismaz 2000 ekspertu un vietējos lēmumu pieņēmēju apmācība par tehniskiem, juridiskajiem un finanšu jautājumiem, kas saistīti ar EPC ieviešanu, balstoties uz labākajiem piemēriem, kas īstenoti Eiropā.

EnPC-INTRANS īstenotās aktivitātes kumulatīvi piesaistīs 60 milj. Euro ilgtspējīgas enerģētikas investīcijas, ko izraisīs 60 līdz 90 GWh primārās enerģijas ietaupījumi katru gadu. Veicinātās investīcijas varētu nodrošināt nozīmīgu daudzumu „zaļo” (saskaņā ar analizētajiem pētījumiem) darba vietu un vienlaicīgi nodrošinātu sociālo kohēziju, mazinātu klimata pārmaiņas un veicinātu daudz drošāku un neatkarīgāku enerģijas piegādi Eiropas Savienībai.

“Tas, kas mums jādara, ir tiešām jāuzlabo energo efektivitātes standartus, jāattīsta pilna apmēra atjaunojamā un alternatīvā enerģija un jāizmanto vienu resursu, kas mums ir pārpilnībā – mūsu radošums.” - [Lois Capps](#)